

Mahmut Uzun – Yenilmiş Bir Solun Ardından: Hatıralar, Yanılığlar ve Sessiz Bir Çöküş

Posted on 10/05/2026

Bazı kelimeler vardır; yıllar geçse de insanların zihninde hala eski bir yankı gibi dolaşır. “Devrim”, “eşitlik”, “özgürlük”, “halkların kardeşliği”...

Bir zamanlar bu kelimeler uğruna insanlar öldü. Genç bedenler toprağa düştü, işkencehaneler doldu, darağaçları kuruldu. Bu ülkede özellikle Kürtler ve Aleviler, kendilerine “sol” diyen yapıların hem omurgasını hem de vicdanını taşıdı. En önde onlar yürüdü, en ağır bedelleri onlar ödedi. Çünkü bu ülkenin resmi ideolojisinin dışında nefes alabilecekleri başka bir alan bırakılmamıştı. Çaresizlik çoğu zaman insanı umuda değil, yanılısamaya götürür.

Belki de başka seçenekleri yoktu.

Kendilerine kurtuluş vaat eden örgütlere sarıldılar. Türkiye’yi kurtarmaya soyunan o yapıları, bir gün kendilerini de kurtaracak sanarak sahiplendiler. Oysa zaman içinde görüldü ki; birçok “sol” yapı, karşı çıktığını söylediği düzenin gölgesinden hiçbir zaman tam anlamıyla çıkamamıştı. İttihat ve Terakki’nin devletçi, merkezîyetçi ve inkarcı ruhu; kimi zaman üniformayla, kimi zaman da devrimci sloganlarla yaşamaya devam etti.

Çünkü bir hareket, Kürtlerin acısını “ikincil mesele”, Ermenilerin yok oluşunu “tarihin ayrıntısı” olarak görüyorsa; adına ne denirse densin gerçek anlamda özgürlükçü olamazdı. Bir halkın kimliğini erteleyen hiçbir ideoloji, insanı merkeze koyduğunu iddia edemezdi.

Evet, içlerinde samimi olanlar vardı.

Kemalizm'e açıktan tavır aldığı için devletin tunç yumruğu altında ezilenler oldu. Kurşunlananlar, kaybedilenler, zindanlarda çürütülenler, idam sehparlarında son nefesini verenler... Onlar bu ülkenin trajik çocuklarıydı. Fakat geriye kalanların büyük kısmı zamanla halktan koptu. Devrim, hayatı dönüştüren bir vicdan olmaktan çıktı; dar çevrelerin birbirine slogan tekrarladığı bir ritüele dönüştü.

Sonra kaçınılmaz çürüme başladı.

Bir zamanlar eşitlik diye yola çıkanların bir kısmı küçük iktidar alanlarının bekçisine dönüştü. Halk adına konuşanlar, halkı dinlemeyi unuttu. İdeolojiler insanın önüne geçti. Acılar bile ezbere dönüştü. Aynı cümleler tekrarlandı, aynı marşlar söylendi; fakat hayat başka bir yöne akıyordu.

Ben o yapılardan kopalı uzun yıllar oldu.

Şimdi sürgün bir hayatın sessizliği içinde, Batı'nın düzenli ama ruhsuz şehirlerinden birinde sade bir insan olarak yaşamıma devam ediyorum. Geriye dönüp baktığımda büyük sözlerin, bitmeyen tartışmaların ve tüketilmiş ömürlerin ardından içimde tek bir soru kalıyor:

Bunca yıl neyi değiştirebildik?

Kalıcı bir kültür mü bıraktık?

İnsanı daha özgür, daha ahlaklı, daha vicdanlı kılan yeni bir yol mu açtık?

Halkların birbirine gerçekten dokunabildiği bir gelecek mi kurduk?

Ne yazık ki hayır.

Bugünün genç kuşakları artık o eski "sol"u tanımıyor bile. Çünkü hayat değişti, dünya değişti; ama o yapılar değişemedi. Kendilerini sürekli geçmişin kutsal yenilgileriyle tanımladılar. Geleceği kuramadılar. İnsanların gerçek hayatına dokunamayan her fikir gibi,

zamanla yalnızca kendi yankısına dönüştüler.

Şimdi onların yaşlı muhafızları da birer birer bu dünyadan çekilirken, geriye büyük ihtimalle yalnızca buruk bir hatıra kalacak.

Sararmış bildiriler...

Eski fotoğraflar...

Yarım kalmış cümleler...

Ve büyük bir yenilginin ağır sessizliği...

Belki tarih bir gün şunu yazacak:

Bu ülkede insanlar gerçekten adalet istedi.

Eşitlik uğruna öldüler.

Ama çoğu, kurtulmak istediği zihniyetin gölgesinden çıkamadı.